

ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ (του Γιώργου Μαυρουλέα)

Το κόστος της χρηματοπιστωτικής κρίσης υπολογίζεται ότι μέχρι τον Αύγουστο έφτασε περίπου τα 10,3 τρισεκατομμύρια δολάρια. Ο υπολογισμός αυτός έγινε από τον επικεφαλής οικονομολόγο της γερμανικής Commerzbank, Γιοργκ Κρέμερ. Σύμφωνα με αυτή την έρευνα, αν το ποσό μοιραζόταν σε κάθε κάτοικο του πλανήτη μας, ανεξαρτήτως εθνικότητας, ηλικίας ή φύλου, τότε ο καθένας μας έχασε περίπου 1.500 δολάρια.

Αυτή η έκθεση υπολογισμού του συνολικού κόστους της παγκόσμιας κρίσης δεν είναι η μοναδική. Για παράδειγμα η έκθεση της Ασιατικής Τράπεζας Επενδύσεων υπολογίζει τις απώλειες από την χρηματοπιστωτική κρίση (μέχρι τον Αύγουστο του 2009) στα 50 τρισεκατομμύρια δολάρια! Βέβαια το ΔΝΤ υπολόγιζε το συνολικό κόστος τον Απρίλιο του 2009 στα 4 τρις Ευρώ ενώ στις αρχές Σεπτεμβρίου του 2009 στα 1,3 τρις Ευρώ! (Προφανώς για να μην τρομάξει τους επενδυτές κατέβασε σημαντικά τους υπολογισμούς του παρά το ό,τι η οικονομική κρίση συνεχίστηκε).

Ευτέλει ίσως χρειαστεί να περιμένουμε αρκετά, ώστε να είναι σίγουρη η αναβάθμιση των αγορών και ότι έχουν μπει σε πορεία ανάπτυξης το σύνολο των οικονομιών, για να μάθουμε το πραγματικό κόστος αυτής της οικονομικής κρίσης.

Αυτός όμως ο ιδιότυπος πατερναλισμός από τις ηγεσίες των μεγάλων παγκόσμιων οικονομικών οργανισμών (να μη μάθει ο κόσμος και έχουμε φαινόμενα πανικού στις αγορές) φανερώνει και ένα από τα βασικά προβλήματα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού προβλήματος. Τελικά για ποια οικονομία μιλάμε και τι οικονομία θέλουμε; Αλλά (και κυρίως) πόσο θέλουμε να αλλάξουμε τα κακώς κείμενα;

Γιατί κάθε φορά που γίνεται μία κρίση χάνεται όλος αυτός ο πλούτος; Πώς μπορεί να χάνεται δηλαδή; Δεν είχε παραχθεί;

Η απάντηση είναι όχι. Ο πλούτος αυτός δεν είχε παραχθεί. **Μέσα από την πολυπλοκότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος που έχει στηθεί, έχει χαθεί η αμεσότητα παραχθέντος πλούτου και χρήματος. Αυτό που χάθηκε ήταν κυρίως μια φύσκα προσδοκιών και τζόγου. Ήταν το σκάσιμο μιας «πλαστικής ακάλυπτης επιταγής».** Γιατί το σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ένα καθαρό σύστημα διεθνούς τζόγου. Η οποιαδήποτε χρήση της λέξης επένδυση σε μια εταιρεία μέσω των χρηματιστηρίων, πλέον έχει χάσει το νόημά της. Κάποιος μπορεί να αγοράσει αλλά και ένας τεράστιος αριθμός εργαζομένων να γίνονται έρμια των οποιωνδήποτε επενδυτών της στιγμής που αναζητούν τις ευκαιρίες για κέρδος σε αστεία γεγονότα είτε για να αγοράσουν είτε για να πουλήσουν. Δεν μπορεί μία τρύπα σε ένα αγωγό μεταφοράς πετρελαίου στη Νιγηρία να ανατινάξει την τιμή του πετρελαίου! Η μια πληροφορία για το μη κλείσιμο ενός συμβολαίου να καταρρακώνει την αξία μιας εταιρικής μετοχής. Ούτε ασφαλώς μπορεί να χρηματοποιείται το ρίσκο. (βλ. έναρξη της κρίσης από τα παράγωγα στεγαστικών δανείων αμερικανικών τραπεζών).

Ας δείξει ένας (ο οποιοσδήποτε) μία εταιρεία που η πραγματική οικονομική της δράση να ανεβοκατεβαίνει όπως συμβαίνει με τη χρηματιστηριακή της αξία στο ταμπλό των χρηματιστηρίων. Μπορούμε να διαβεβαιώσουμε ότι αν υπήρχε τέτοια εταιρεία τότε σίγουρα οι μάντζερ της θα είχαν καταλήξει σε νευρολογική κλινική.

Άρα αυτό που συμβαίνει δεν είναι ότι μια εισηγμένη στο χρηματιστήριο επιχείρηση ανακλά στο ταμπλόιντ τα πραγματικά της οικονομικά δεδομένα και την πραγματική οικονομική της αξία στο χρόνο, αλλά ότι τα παιγνίδια κερδοσκοπίας ανεβοκατεβάζουν μια «πλασματική» κατασκευασμένη αξία. Έτσι μπορεί κάποιος να δει μια εταιρεία να έχει μια αξία σταθερή για κάποιες μέρες και ξαφνικά να καταρρέει αυτή η αξία μέσα σε λίγα λεπτά και πριν περάσει λίγη ώρα το ίδιο ξαφνικά η αξία της εταιρείας να εκτινάσσεται!

Αυτή η γελοιοότητα (γιατί περί τέτοιας πρόκειται) αποτελεί το «πνεύμα» της διεθνούς οικονομίας. Είναι τα χρηματιστήρια όπου οι επιχειρήσεις προσφεύγουν προκειμένου να αντλήσουν τα αναγκαία κεφάλαια για να μπορέσουν να αναπτυχθούν, να προχωρήσουν σε επενδύσεις και δυστυχώς καταλήγουν να γίνονται έρμια των κερδοσκόπων. Και οι οικονομολόγοι σιωπούν γι' αυτό. Οι πολιτικοί το αντιμετωπίζουν ως κάτι φυσιολογικό. Τα χρηματιστήρια το επιτρέπουν.

Αν μ' αυτό τον παιδισμό στην αντίληψή μας για τα πράγματα και τη σκέψη μας περιμένουμε να επιλύσουμε τα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν την εποχή μας, τότε είμαστε αυτό που λέμε: πολύ γελασμένοι. Ακόμα και τα στοιχειώδη ζητήματα δε θα μπορέσουμε να διευθετήσουμε. Εν πάσει περιπτώσει σ' όλο αυτό πρέπει να δοθεί ένα τέλος. Η απόσυρση μεγάλων ή σχετικά μεγάλων κεφαλαίων που είχε επενδυθεί σε μια εταιρεία ή ένα προϊόν πρέπει να αιτιολογείται με συγκεκριμένες εκθέσεις που θα απευθύνονται προς την ηγεσία των χρηματιστηρίων και οι οποίες θα πρέπει και να ελέγχουν τη βασιμότητά τους. Με τον τρόπο αυτό όχι μόνο εξασφαλίζεται το ανεβοκατέβασμα των αξιών και η βιωσιμότητα κάποιων εταιρειών αλλά και εξασφαλίζεται ο εξορθολογισμός των επενδύσεων (μέσα από τη γνώση της πραγματικής δυναμικής των επιχειρήσεων που το μέτρο αυτό επιβάλλει) αλλά και η αποφυγή των φαινομένων φύσκας.

Ασφαλώς ένα τέτοιο μέτρο θα περιορίζει την κινητικότητα των κεφαλαίων από τους πιο πλούσιους στους πιο φτωχούς. Εκείνο όμως που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι τα θεμέλια μιας οικονομίας όπως και ενός κτηρίου πρέπει να είναι γερά και σταθερά. Διαφορετικά στην οποιαδήποτε κρίση το οικοδόμημα καταρρέει και οι φτωχοί θα γίνουν φτωχότεροι (αν πλούτισαν και ποτέ).

Γιώργος Μαυρουλέας, πολιτικός επιστήμονας

Μέλος της μκο Σόλων

gmavrouleas@solon.org.gr